

зазначених зон при здійсненні туристичних подорожей, оновлення обладнання і приладів з проведення дозиметричного контролю тощо.

Список використаної літератури:

1. Національна доповідь про стан навколишнього природного середовища в Україні у 2018 році, підготовлено Міністерством захисту довкілля та природних ресурсів України. URL: <https://mepr.gov.ua/news/35937.html>
2. Про створення Чорнобильського радіаційно-екологічного біосферного заповідника: Указ Президента України від 26 квітня 2016 року № 174/2016. *Офіційний вісник України*. 2016. № 35. Ст. 1355.
3. Про затвердження Положення про Чорнобильський радіаційно-екологічний біосферний заповідник: наказ Міністерства екології та природних ресурсів України від 3 лютого 2017 року № 43. URL: https://mepr.gov.ua/files/uploads/nakaz_43_03022017.pdf
4. Про деякі питання розвитку територій, що зазнали радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи: Указ Президента України від 10 липня 2019 року № 512/2019. *Офіційний вісник Президента України*. 2019. № 16. Ст. 460.

Ключові слова: Чорнобильська зона, заповідник, рекреаційна діяльність, туризм, радіаційна безпека.

Ключевые слова: Чернобыльская зона, заповедник, рекреационная деятельность, туризм, радиационная безопасность.

Key words: Chernobyl zone, reserve, recreational activity, tourism, radiation safety.

ГОДОВАНЮК АНДРІЙ ЙОСИПОВИЧ

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри аграрного, земельного та екологічного права,
кандидат юридичних наук, доцент*

КЛАСИФІКАЦІЯ ЗЕМЕЛЬНИХ СПОРІВ: ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ

Класифікація земельних спорів може бути здійснена за різними підставами. Як зазначається в юридичній літературі, узагальнення судової практики судів загальної юрисдикції свідчить про те, що спори, що виникають в результаті застосування ними земельного законодавства, досить різноманітні. В одних випадках це цивільно-правові спори про визнання недійсними угод з земельним ділянками, в інших – справи про оскарження дій органів, посадових осіб з надання земельних ділянок у власність громадян або по порядку оформлення прав на земельну ділянку [1].

Класифікація земельних спорів ще з радянських часів мала ряд проблемних аспектів та особливостей, які були предметом дослідження науковців та підставою для гарячих дебатів.

Провідний радянський професор у галузі земельного права Іконицька І. О., за основу класифікації брала диференціацію в залежності від «різних стадій землекористування». Зважаючи на історичний часовий проміжок, саме про землекористування та спори, що виникли внаслідок його виникнення, здійснення або припинення, ведеться мова вельмишановним доктором юридичних наук. Вона розглядає виникнення, здійснення та припинення права землекористування в якості окремих стадій. Тому, вкрай важливо було звернути увагу на спори, що виникли внаслідок виділення земельної ділянки, або, пов'язані з вилученням земельної ділянки у іншого землекористувача. Професор Іконицька І. О., спори, пов'язані зі здійсненням права землекористування, в залежності від того, «з приводу якого повноваження землекористувача виникли ці спори», розмежовувала на окремі різновиди. В даному випадку, визначальне положення займали спори з приводу порушення права внутрішньогосподарського управління землями, права володіння та права користування.

Виділяючи інші критерії для класифікації, професор зазначала таку підставу як зв'язок з майновими відносинами. Даний розподіл дозволяє виділити спори, що тісно пов'язані з майновими відносинами та спори у яких майновий інтерес відсутній взагалі.

Також, на думку Іконицької І. О., ще один критерієм для класифікації можна вважати і суб'єктів спору. Тобто мова ведеться щодо спорів між землекористувачами або за їх участю, та спорів, в яких однією з сторін або сторонами є державні органи [2].

Безумовно застосовувати запропоновану класифікацію, попри її наукову значущість, ми не можемо, оскільки наше сьогодення вимагає суттєвих змін та уточнень, зважаючи на те, що дана наукова доробка була запропонована у часи виключної державної власності на землю.

Вже в 90-х роках Романовим В. І. були запропоновані трохи відмінні від вищезазначених критерії для класифікації земельних спорів. Він класифікує земельні спори на три групи, відносить майнові спори, що виникають з земельних відносин, до самостійного виду. При цьому до першого виду він відносить спори, пов'язані з порушенням або оскарженням прав на земельну ділянку (земельні). До другого виду дослідник відносить земельно-майнові спори, які пов'язані не тільки з порушенням прав на земельну ділянку, а й з відшкодуванням шкоди, збитків, викликаних цим порушенням. Третій вид включає майнові спори, що виникають з земельних відносин. В останньому випадку відсутній спір про право на земельну ділянку [3]. Тобто в одних випадках заперечується право на землю через відмову надання її або вилучення, з чим не погоджується особа, яка має право або претендує на неї. В інших – порушенням земельних прав громадянину, організації заподіяно збитки, а тому виникає спір і про землю, і про відшкодування майнової шкоди. Іноді особа не претендує на землю, наприклад, згідна із її вилученням, але вважає, що в неї порушені майнові інтереси. Виникає спір про майнової компенсації.

Нажаль, запропонована класифікація майже втратила свою актуальність у зв'язку з суттєвими законодавчими змінами та відношенням до права власності взагалі.

Також, потрібно зважати на думку Федорової Ю. М. про те, що не є вірним відносити до категорії земельних абсолютно всі правові спори, так чи інакше пов'язані із земельними ділянками, тобто розширено тлумачити земельні спори [4].

Вітчизняна науково-правова література теж налічує достатньо багато спроб класифікації земельних спорів.

На думку Каракаша І. І. зміст V-го розділу ЗКУ дозволяє розподіляти всі спори на чотири види: 1) спори з приводу володіння, користування та розпорядження земельними ділянками, що власне і являють собою земельні спори; 2) спори щодо розмежування територій сіл, селищ, міст, районів та областей, які по суті є адміністративно-територіальними спорами; 3) спори щодо меж земельних ділянок, порушення правил добросусідства, а також встановлення обмежень у використанні земель та земельних сервітутів; 4) інші спори, що пов'язані із земельними відносинами [5].

Дещо відмінну думку має професор Гетьман А. П. Його аналіз чинного Земельного кодексу свідчить про те, що земля розглядатися не тільки як об'єкт власності і господарювання, але і як важливий природний ресурс. То ж класифікуючи земельні спори, слід мати на увазі, що земельний спір є складовою більш широкого поняття – еколого-правового спору [6]. Таким чином, дана позиція дає змогу земельні спори екологічного спрямування з загальної категорії земельних спорів виділити окрему групу.

Підсумовуючи, можна дійти висновку, що єдиної думки серед наукової спільноти щодо класифікації земельних спорів не існує. Багатогранність даної класифікації буде завжди породжувати наукову дискусію, що базуватиметься на історичному досвіді та сучасних висновках.

Список використаної літератури:

1. Анисимов А. П., Рыженков А. Я. Земельная функция современного государства : монография. – М. : Новый индекс, 2012. – 192 с.
2. Иконичкая И. А. Разрешение земельных споров. – М. : Юрид. лит., 1973. – 147 с.
3. Романов В. Споры, возникающие из земельных отношений // Российская юстиция. – 1994. – № 8. – С. 21–24.
4. Федорова Юлия Николаевна. Разрешение земельных споров по законодательству Российской Федерации : дис. ... канд. юрид. наук. – Саратов, 2004.
5. Каракаш І. І. Правові засади вирішення земельних спорів // Актуальні проблеми держави і права. – Вип. 18. – Одеса: Юридична література, 2004. – С. 642–650.
6. Гетьман А. П. Эколого-процессуальная правовая теория: проблемы становления и развития : дис. ... д. ю. н.: 12.00.06. – Х., 1995. – 332 с.

Ключові слова: земельні відносини; земельний спір; гарантії прав на землю; земельна ділянка.

Ключевые слова: земельные отношения; земельный спор; гарантии прав на землю; земельный участок.

Key words: Land relationships, land dispute, guarantees of land rights, land parcel.

ЗАВЕРЮХА МАРИНА МИХАЙЛІВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри аграрного, земельного та екологічного права,
кандидат юридичних наук*

НАЦІОНАЛЬНІЙ ІНВЕНТАРИЗАЦІЇ ЛІСІВ В УКРАЇНІ БУТИ

Ліс являється важливою стійкою екосистемою серед природних багатств нашої держави. Виконуючи екологічну, економічну (ресурсну), соціальну функцію ліс є незамінною складовою навколишнього природного середовища. Багаторічне безгосподарне лісокористування призвело до значного погіршення стану лісового фонду нашої країни. Саме тому з метою раціонального використання та належної охорони постає питання національної інвентаризації лісів в Україні. Являється очевидним, що її проведення обумовлено потребою в удосконаленні державного обліку лісів. Саме проведення інвентаризації дасть змогу зібрати статичну інформацію про стан лісів України, а повторна дасть змогу оцінити динаміку цих показників, що безпосередньо вплине на лісову політику нашої країни в цілому.

Слід відмітити, що національну інвентаризацію лісів проводять усі країни Європейського Союзу, закладено понад 500 тис. пробних ділянок на рівні Співтовариства. В Україні також існує об'єктивна необхідність проведення інвентаризації, про яку йшла мова в попередніх працях автора [1]. Так, приміром, у сусідній Польщі Законом про ліси від 28 вересня 1991 р. визначено, що плани розвитку польських державних лісів складаються після ретельної їх інвентаризації та оцінки поточного стану. Лісівники оцінюють такі особливості лісу як: структура, вік, видовий склад, стан здоров'я дерев, стан ґрунту, ділянки і т. д. [2]. Доречно зазначити, що вперше на державному рівні питання проведення національної інвентаризації лісів в Україні було піднято в Указі Президента України «Про додаткові заходи щодо розвитку лісового господарства» від 7 лютого 2004 р., де передбачалося протягом 2004–2007 років організувати проведення Державним комітетом лісового господарства України суцільної інвентаризації лісів.

Визначення інвентаризації лісів міститься в ч. 1. ст. 55¹ Лісового кодексу України: «Національна інвентаризація лісів – система вибірково-статистичних обстежень лісового фонду України, спрямована на отримання обґрунтованої узагальненої інформації щодо лісів для потреб